

samhallsbyggnad@nykoping.se

Sammanfattande redogörelse inför aktualitetsförklaring av översiktsplan med fördjupningar för Nyköpings kommun

Nyköpings kommun kommer att genomföra en aktualitetsprövning av översiktsplanen under 2017 och har därför begärt en sammanfattande redogörelse över statliga och mellankommunala intressen för den kommuntäckande översiktsplanen, fördjupningen av översiktsplanen för Nyköpings tätort och Skavsta samt fördjupningen för kusten Sjösa – Vålarö.

Kommunens gällande översiktsplan samt fördjupningen för Nyköpings tätort och Skavsta antogs 2013. Fördjupningen av översiktsplanen för Sjösa - Vålarö antogs 2014.

Vad en sammanfattande redogörelse ska innehålla framgår av 3 kap. 28§ plan- och bygglagen (PBL). Vad översiktsplanen ska innehålla regleras i 3 kap. 5§ PBL.

Länsstyrelsen har i oktober 2013 lämnat en generellt hållen redogörelse till länets kommuner av statliga och regionala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet (Aktuella översiktsplaner – Sammanfattande redogörelse, rapport 2013:16). Arbetet pågår med en reviderad utgåva av redogörelsen.

Detta dokument innehåller Länsstyrelsens synpunkter på vilka delar av kommunens översiktsplan med tillhörande fördjupningar som skulle behöva uppdateras mot bakgrund av statliga och regionala intressen och nyttillkommen lagstiftning.

Länsstyrelsens ställningstagande

Länsstyrelsen bedömer sammanfattningsvis att översiktsplanen till stora delar ännu är aktuell. Behovet av översyn/komplettering/utveckling är störst inom följande områden:

- Planering av kust- och havsvatten
- Vattenplanering- och förvaltning
- Klimatanpassning
- Strandskydd och landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)
- Social hållbarhet
- Översiktsplanens markanvändningskarta med tillhörande rekommendationer behöver utvecklas med hänsyn till läsbarhet och tydlighet

Datum	Dnr
2017-06-27	401-1665-2017

Länsstyrelsen bedömer vidare att fördjupningen av översiktsplanen för Nyköpings tätort och Skavsta till stora delar är aktuell men kan med fördel uppdateras med en tydligare markanvändningskarta med tillhörande riktlinjer och rekommendationer för ny bebyggelse. Planen bör också ses över när det gäller frågor om klimatanpassning, strandskydd, miljö kvalitetsnormer för vatten och säkerställande av dricksvattenförsörjningen.

Fördjupningen av översiktsplanen för kusten Sjösa – Vålarö behöver ses över med hänsyn till föreslagna områden för bebyggelseutveckling, strandskydd, natur- och kulturmiljövärden samt miljö kvalitetsnormer för vatten.

Att översiktsplanen är aktuell är en förutsättning för användbarheten och möjligheten att ge förutsägbara ramar för kommunens utveckling. Av detta skäl rekommenderar Länsstyrelsen att kommunen gör en översyn av den kommuntäckande översiktsplanen och införlivar fördjupningen för kusten Sjösa – Vålarö i planen.

Länsstyrelsens tidigare ställningstaganden

Översiktsplanerna tillsammans med Länsstyrelsens granskningsyttrande fungerar som överenskommelse mellan stat och kommun när det gäller den framtida mark- och vattenanvändningen. Länsstyrelsens granskningsyttrande ska av detta skäl alltid redovisas tillsammans med översiktsplanen. I det följande beskrivs status för de granskningsyttrandena som Länsstyrelsen har lämnat för de nu aktuella planerna.

Översiktsplanen

Länsstyrelsens synpunkter i yttrande den 4 april 2012 samt den 17 september 2012 (ny utställnings av strandskyddskapitlet) kvarstår med undantag för rubriken Miljö- och riskfaktorer där nya riktlinjer har tagits fram.

Fördjupning Nyköpings tätort och Skavsta

Länsstyrelsens synpunkter i yttrande den 28 augusti 2013 kvarstår med undantag för synpunkterna när det gäller buller och skyddsavstånd. Nya bullerregler gäller från 1 juli 2017 och Länsstyrelsen har tagit fram nya riktlinjer för skyddsavstånd till väg och järnväg.

Fördjupning kusten Sjösa – Vålarö

Länsstyrelsens synpunkter i granskningsyttrande den 2 juni 2014 kvarstår med undantag för frågan om inflygningsvägar till Skavsta.

Nya förutsättningar

Behov finns av komplettering och uppdatering inom flera områden för att hålla planerna aktuella utifrån lagstiftning och tillkomna statliga och regionala planeringsinriktningar för den fysiska planeringen.

Datum

Dnr

2017-06-27

401-1665-2017

I det följande framförs Länsstyrelsens synpunkter på vilka delar av översiktsplanen som behöver uppdateras, kompletteras eller utvecklas. Inledningsvis presenteras de frågor som Länsstyrelsen är skyldig att bevaka i sin granskning av planen enligt 3 kap. 16§ PBL, vilket ger underlag för prövning av senare detaljplaner och beslut om lov i de fall de inte hanteras i planen. Därefter presenteras övriga allmänna -nationella och regionala- intressen m.m. som Länsstyrelsen bedömer som relevant för den översiktliga planeringen.

Statliga intressen

Riksintressen miljöbalkens 3 kap.

Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen vid en översyn av översiktsplanen tydligt definierar och avgränsar *stora opåverkade och tysta områden*. Detta kommer att möjliggöra att pröva förslag om ändrad mark- och vattenanvändning, som kan ha en oönskad påverkan på sådana områden. Kommunen bör beskriva värdena i de stora opåverkade områdena med tydliga riktlinjer i översiktsplanen för att kunna ge vägledning för efterföljande beslut. Ytterligare information finns på Länsstyrelsens webbplats.

Naturvårdsverket har beslutat om revidering av områdena av *riksintresse för friluftslivet*. Nya geografiska avgränsningar och värdebeskrivningar kan hämtas på verkets webbplats.

Trafikverket bedömer vilka områden som är av *riksintresse för trafikslagets anläggningar*. På Trafikverkets hemsida finns beslut om riksintressen tillsammans med kartor och tabeller som visar utpekade anläggningar, senast uppdaterade i februari 2017¹.

Ett *riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning* har tillkommit – Högåsens vattenverk. Underlag kan hämtas på Havs- och vattenmyndighetens webbplats².

För kommunens 13 områden av *riksintresse för kulturmiljövården* ska översiktsplanen redovisa hur dessa kommer att tillgodoses, tex genom att ange vilka avsikter, rekommendationer och ställningstaganden kommunen gör för dessa. Sedan år 2014 finns kunskapsunderlag för länets samtliga riksintressanta kulturmiljöer tillgängliga på Länsstyrelsens webbplats³. Här finns bland annat mål för hur riksintressena kan tillgodoses. På webbplatsen finns även en rapport som bl.a. beskriver på vilket sätt olika typer av värdefulla kulturmiljöer är sårbara⁴.

¹ <http://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/samhallsplanering/Riksintressen/Beslut-om-faststallda-riksintressen/>

² <https://www.havochvatten.se/download/18.5665afb41572747bd3285264/1474272459989/Beslut+RI+H%C3%B6g%C3%A5sen+S%C3%B6dermanland.pdf>

³ <http://www.lansstyrelsen.se/Sodermanland/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/planfragor/riksintressen/kulturmiljo/Pages/default.aspx>

⁴ <http://www.lansstyrelsen.se/sodermanland/SiteCollectionDocuments/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/planfragor/Riksintressen/Kulturmiljo-kunskapsunderlag/rapport-rev-riksintr-kulturmiljo-141007.pdf>

Datum

Dnr

2017-06-27

401-1665-2017

Under år 2014 utkom Riksantikvarieämbetet med en handbok som bygger på de två förhållningssätten att kulturmiljövårdens riksintressen ska ge ramar men inte utgöra hinder för samhällsutvecklingen, och att utveckling av riksintressena och långsiktigt hållbara lösningar ska kunna nås genom dialog och samverkan mellan berörda aktörer⁵, bilagor⁶.

Försvarmaktens användning av vissa anläggningar utgör *riksintresse för totalförsvaret*. I de flesta fall innebär den verksamhet som konstituerar riksintresset (skjut-, hamn- och flygverksamhet, radar, kommunikationsanläggningar med mera) en omgivningspåverkan som har betydelse för plan- och lovärenden. Inom utpekade s.k. influensområden ska detaljplaner, bygglov och annat som rör den fysiska planeringen remitteras till Försvarmakten för samråd. Eventuella influensområden bör illustreras och beskrivas i översiktsplanen. Aktuell information för avgränsning av dessa områden finns på Försvarmaktens webbplats.

Riksintressen miljöbalkens 4 kap.

Under 2016 har följande Natura 2000-områden inom Nyköpings kommun uppdaterats och fastställts:

Bärstakärret SE0220011
Davik SE0220148
Fågelboskogen SE0220255
Horsvik SE0220124
Jungfruvassen SE0220603
Linudden SE0220119
Lundäng SE0220507
Nyckelmossen SE0220220
Nävsjöskogen SE0220012
Skyle SE0220312
Sågartorpskärret SE0220104
Tore grav SE0220217
Utnorsskogen SE0220335
Vedaån SE0220701
Vreten SE0220315
Vurstusbacken SE0220352
Västra Djupvik SE0220122
Ängbacken SE0220013

Av översiktsplanen ska framgå hur den planerade mark- och vattenanvändningen påverkar bevarandestatusen för de värden som ska skyddas inom Natura 2000-områden.

Under planprocessen behöver även konsekvenserna av den sammanlagda påverkan på Natura 2000-områden, om alla mark- och vattenanvändningsambitioner i översiktsplanen kommer till stånd, utredas. Det behöver även framgå hur förbindelser och spridningsvägar mellan och från Natura 2000-områdena kan tryggas. Vid en översyn av översiktsplanen kan därför förutsättningarna, konsekvenser och ställningstaganden för bevarande av kommunens Natura 2000-områden behöva

⁵ <https://www.raa.se/app/uploads/2014/07/Handbok-riksintressen-140623.pdf>

⁶ <https://www.raa.se/app/uploads/2014/07/Bilagor-Handbok-riksintressen-140623.pdf>

Datum

2017-06-27

Dnr

401-1665-2017

redovisas utförligare än vad som görs i gällande plan. Aktuella avgränsningar av kommunens Natura 2000-områden med tillhörande bevarandeplaner finns att hämta på Länsstyrelsens distributionswebb.

Strandskydd

Upphävande av strandskydd vid mindre sjöar och vattendrag

Enligt Regeringens proposition 2013/14:214 kan upphävande ske vid sjöar mindre än 1 ha om det har liten betydelse för strandskyddet och vara tydligt avgränsat. Det kan innebära att man enbart upphäver strandskyddet till en viss del, t.ex. intill ett visst avstånd ifrån strandlinjen (förslagsvis 30 meter). Kommunen, men även privatpersoner, kan till Länsstyrelsen lämna in förslag till upphävande. Det rekommenderas dock att förslag på upphävande går via kommunen. Länsstyrelsen har för närvarande inga planer på att på eget initiativ ta beslut om upphävande av strandskydd vid mindre sjöar och vattendrag. Se även Naturvårdsverkets vägledning om upphävande av strandskydd på verkets webbplats.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Den kommunomfattande översiktsplanen bör ses över när det gäller landsbygdsutveckling i strandnära läge. Länsstyrelsen hänvisar till granskningsyttrandet, men har följande tillägg: Det saknas beskrivning av hur exploatering av områdena kommer att påverka sjöarnas ekologiska status, t. ex. kvalitetsfaktorn Morfologisk tillstånd runt sjöar – närområdet runt sjöar. I Stavsjö är stora delar av Bålsjöns och Dammkärrets strandlinje avsatt som LIS-område. Bålsjön mynnar ut i Sågkärret och Vretaån, som längre nedströms är både Natura 2000-område och naturreservat. I ån finns tjockskalig målarmussla, flodnejonöga och öring. Bedömning av hur en ökad exploatering kring sjön kommer att påverka bevarandevärdena i dessa områden behöver göras.

Ålberga/Bålsjön har otillfredsställande ekologisk status bland annat på grund av övergödning och syrefria förhållanden. Redovisning behövs av hur exploatering kommer att påverka ekologisk status i sjön. Rördrom finns noterad i sjön.

Hälsa och säkerhet

Nya regler om buller vid bostadsbyggnader

Regler om buller finns i såväl plan- och bygglagen som miljöbalken och förordningar. För olika kategorier av buller finns också riktvärden för bullernivåer vid bostadsbyggnader. Nya regler för buller trädde i kraft under 2015, 2016 och 2017. Från 1 juli i år höjs riktvärdet för bostäder större än 35 kvm från nuvarande 55 dBA till 60 dBA. Mer information och vägledningar finns bland annat på Boverkets webbplats.

Förorenade områden

Karta över kända förorenade områden finns i fördjupningen för Nyköping-Skavsta. Översiktsplanen och FÖP Kusten bör kompletteras med kartor där fastigheter med känd eller misstänkt förekomst av föroreningar i mark, grundvatten eller sediment är markerade. Planerna kan med fördel kompletteras med följande uppgifter:

- Mål för hur förorenade områden inom kommunen ska tas omhand
- Hur ett förändrat klimat kan komma att påverka spridningen av och exponeringen för föroreningar

Datum

Dnr

2017-06-27

401-1665-2017

- Vilket underlag som krävs vid framtagande av ny detaljplan som berör ett eventuellt förorenat område
- Hur bygglov ska hanteras inom befintlig detaljplan där föroreningsfrågan inte beaktats vid planläggningen i tillräcklig omfattning
- Hur bygglov utanför detaljplanelagt område ska hanteras i de fall det kan beröra ett förorenat område

Se även Naturvårdsverket och Boverkets rapport om förorenade områden och fysisk planering samt Förorenade områden i den fysiska planeringen – en vägledning (Länsstyrelsen i Östergötland 2013).

Klimatanpassning

Avsnitten om risk för översvämning, ras och skred i planerna bör ses över och uppdateras utifrån tillkomna regionala planeringsunderlag kopplat till översvämning och klimatanpassning. Bestämmelser om anpassning till det förändrade klimatet har förts in i plan- och bygglagen. Länsstyrelsen har publicerat underlag kring klimatanpassning i rapportserien Riskbild Södermanland. Ytterligare regionalt planeringsunderlag föreligger genom publikationerna Riskbild 2 och Riskbild 3 som finns att hämta på Länsstyrelsens webbplats. I samband med framtagandet av rapporterna har lokalt underlag överlämnats till kommunerna.

Se även SMHI:s regionala klimatanalys⁷.

Farligt gods

Länsstyrelsen anser att följande behöver belysas vid en översyn av översiktsplanen och fördjupningar av dessa:

- Riktlinjer för skyddsavstånd till väg och järnväg, enligt Länsstyrelsens vägledning
- Rekommenderade vägar och uppställningsplatser för farligt gods
- Befintliga och planerade verksamheter och trafiknät som trafikeras med farligt gods
- Möjlig mark för anläggningar som kräver transport av farligt gods utanför tätbebyggt område, t ex verksamheter, industrier och rangerbangård
- Peka ut vattentäkter och andra sårbara områden som kan drabbas av farligt godsolycka

Länk till Länsstyrelsens vägledning⁸.

Studsvikanläggningen

Strålskyddsmyndigheten har i samband med genomförande av regeringsuppdraget om översyn av beredskapszoner sett över hotkategoriseringen för de kärntekniska anläggningarna på Studsviksområdet och beslutat att ingen av dessa ska tillhöra hotkategori II. Strålskyddsmyndigheten anser i delrapport den 1 april 2017 därför att det inte längre finns behov av beredskapszoner kring de kärntekniska anläggningarna på Studsviksområdet och att nuvarande beredskapszon bör avvecklas. Slutrapport lämnas den 1 november 2017.

⁷ https://data.smhi.se/met/scenariodata/rcp/lansanalyser/rapporter_kartor/04_Sodermanland/Rapport/Framtidsklimat_i_Sodermanlands_Lan_Klimatologi_nr_22.pdf

⁸ <http://www.lansstyrelsen.se/sodermanland/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/vagledning-farligtgoods-fysisk-planering.pdf>

Datum

2017-06-27

Dnr

401-1665-2017

Mellankommunala frågor

Vattenförvaltning, infrastrukturplanering, energifrågor, och vindkraftsetableringar, nyttjande av områden för naturvård, friluftsliv och turism är några exempel på frågor av mellankommunal karaktär. Det är angeläget att kommunen i översiktsplanen klarlägger vilka frågor som behöver samordnas med andra kommuner och hur samordning kan ske.

Miljökvalitetsnormer

Vattenkvaliteten i kommunens sjöar, vattendrag och kustvatten är en viktig förutsättning för hela kommunens utveckling. Frågor som berör vattenkvalitet och hur en bättre status ska uppnås är komplexa och svåra frågor och behöver ägnas mer plats i den översiktliga planeringen. Den 16 december 2016 fastställde Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt förvaltningsplan med åtgärdsprogram samt miljökvalitetsnormer för distriktets vattenförekomster, för perioden 2016–2021. Med åtgärdsprogrammet följer att antal åtgärder som kommunerna är skyldiga att genomföra enligt miljöbalken 5 kap. 3 § och 5 kap. 8 §. Länk till åtgärdsprogrammet⁹.

Länsstyrelsen efterlyser en beskrivning av områdets vattenförekomster och hur kommunen ska agera och vad som aktivt ska göras för att följa vattendirektivets åtgärdsprogram som bidra till att vattenkvaliteten förbättras inom utsatt tidsram i direktivet.

Efter den så kallade ”Bremen-” eller ”Weserdomen” blir det också viktigt att redovisa hur planerad mark- och vattenanvändning kan bidra till att även de ingående delarna (kvalitetsfaktorerna) i statusklassningen inte försämras.

Sedan kommunens översiktsplan antogs har det gjorts en ny statusklassning och bedömning av MKN vatten. Det hittas i vatteninformationssystemet VISS¹⁰ under senaste bedömning. Det är den senaste statusklassningen som gäller vid prövning och bedömning av t.ex. planer. Därför kan statusklassningen behöva uppdateras med nyare data vid större prövningar eller strategiskt viktiga områden i kommunens planering. VISS är för närvarande bara öppet för uppdateringar av särskilt förorenande ämnen. Från juni 2017 ska det åter bli möjligt att lägga in nya data.

Kontakta Länsstyrelsens beredningssekretariat för information om aktuella underlag.

Länsstyrelsen har följande rekommendationer inför en aktualisering av översiktsplanerna: Vattenstatusen bör visas i en karta och vid behov förklaras utförligare i text. MKN vatten kan förslagsvis vara mer integrerat i planerna och det bör beskrivas vad som ska göras för att uppnå MKN vatten i de aktuella recipienterna. Under teknisk försörjning vore det bra att lägga till en punkt om att den tekniska försörjningen behöver planeras på ett sätt så att MKN vatten kan uppnås. Texten om miljökvalitetsnormer bör kompletteras med en redovisning av hur MKN vatten kan påverkas av bebyggelse. Typen av bebyggelse och lokaliseringen påverkar i högsta grad möjligheten att MKN vatten uppnås. Hänvisa gärna till VISS för mer information om vattenförekomster.

⁹ <http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/norraostersjon/Underlag%20till%20beslut%202016/Beslutsdokument/Formgivna%20beslutsdokument/Del%204%20%20c3%85t%20c3%a4rdsprogram%20f%20c3%b6r%20vatten.pdf>

¹⁰ <http://viss.lansstyrelsen.se/>

Datum

Dnr

2017-06-27

401-1665-2017

Det är viktigt att göra en bedömning hur planen kommer att påverka uppfyllelse av MKN för ekologisk status avseende morfologisk tillstånd i vattenförekomsterna i kommunen, särskilt sjöarna. Kommunen ska i sin översiktsplanering särskilt beakta hur uppfyllelse av MKN för kemisk status kan påverkas.

I Långhalsen finns tidsundantag för MKN god kemisk status för TBT (tributyltenn) på grund av förhöjda halter i sediment. I kustvattnet finns det också en del förorenade sediment. I Stadsfjärden hittas förhöjda värden av antracen och benso(a)pyrene. Möjliga åtgärder är bland annat förbättrad dagvattenhantering och efterbehandling av förorenade områden.

I FÖP Vålarö-kusten hänvisas på sid 39 till kapitlet om blåstruktur, det kapitlet finns inte med i planen men skulle vara ett mycket bra komplement i aktualiseringen.

I ÖP Nyköping skrivs på sid 28 att den tidigare vattenplanen från 1991 ersätts i sin helhet av Vattendirektivet. Länsstyrelsen ser gärna att man bättre beskriver hur det ska genomföras.

I ”Miljökvalitetsnormer för vatten, En vägledning för fysisk planering i Stockholms län” (2011) finns i Bilaga 2: Vägledning för översiktsplanering” en lista med frågeställningar och exempel på tillvägagångssätt för att sammanställa data som kan vara ett bra komplement till det fortsatta arbetet med aktualiseringen av översiktsplanen¹¹ :

Övriga allmänna intressen

I det följande framförs synpunkter på övriga statliga och regionala intresseområden som Länsstyrelsen bedömer är viktiga att beakta i samband med en aktualitetförklaring eller kommande översyn av översiktsplanerna i Nyköpings kommun.

Social hållbarhet

Översiktsplanen med fördjupningar kan utvecklas med hänsyn till social hållbarhet. I kommande planeringsprocesser bör sociala perspektiv såsom barn- och ungdomars intressen, integration, jämställdhet, folkhälsa och tillgänglighet diskuteras som underlag för planens utformning.

Social hållbarhet - konsekvenser

En översiktsplans strategier och huvuddrag behöver stämmas av mot olika aspekter av social hållbarhet. I gällande översiktsplan har de sociala konsekvenserna av planförslaget berörts kortfattat och översiktligt. Länsstyrelsen ser därför gärna att kommunen vid en översyn av planen även arbetar med en social konsekvensbeskrivning. Det är på översiktsplanenivå viktigt att belysa de potentiella konflikter som kan uppstå till följd av planförslaget och diskutera hur dessa kan undvikas eller mildras. Synergieffekter och samband kan också synliggöras. Länsstyrelsen bidrar gärna med råd och stöd i ett sådant arbete. Länsstyrelsen i Västra Götalands län har tagit fram en rapport om social hållbarhet i fysisk planering och boende som kan ge inspiration i arbetet.

¹¹ <http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/Sv/publikationer/2011/Pages/miljokvalitetsnormer-for-vatten---.aspx>

Datum

Dnr

2017-06-27

401-1665-2017

Folkhälsa

Genom en god samhällsplanering finns bra möjligheter att påverka människors livsmiljö och därmed också folkhälsan positivt. Det övergripande målet för folkhälsa är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. I Sverige finns 11 av riksdagen beslutade nationella övergripande mål för folkhälsan. Folkhälsan i Sverige utvecklas positivt för befolkningen som helhet. Utvecklingen skiljer sig dock påtagligt mellan olika socioekonomiska grupper i samhället. Gapet mellan de grupper som har den bästa hälsan och de som har den sämsta hälsan har ökat under de senaste årtiondena. Skillnaderna kan kopplas till socioekonomi, men även kön, funktionsnedsättning och etnisk tillhörighet. Regeringen antog 2015 målet att sluta hälsoklyftorna inom en generation. Samhällsplaneringen har här en viktig uppgift, då åtgärder som formar livsmiljön har bättre förutsättningar att integreras och långsiktigt upprätthållas i samhällsstrukturen samt större potential att nå socioekonomiskt svaga grupper.

Översiktsplaneringen bör behandla de delområden av folkhälsomålet som kan påverkas genom den fysiska planeringen. Viktigt att ta hänsyn till är att åtgärder som stimulerar till fysisk aktivitet i den byggda miljön, som lokalisering och utformning av bebyggelse, transportinfrastruktur och grönområden har större potential att främja folkhälsa än åtgärder som fokuserar på att enbart påverka individer. Exempel på insatser som kan bidra till att skapa goda förutsättningar till fysisk aktivitet, är att anlägga promenad och cykelstråk, förnya parker och lekplatser, göra anläggningar och platser för motion och rekreation lättillgängliga, införa hastighetsdämpande åtgärder i bostadsområden och göra skolvägar tryggare och säkrare.

Jämställdhet

Det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhet i fysisk planering innebär att planeringen ska baseras på både kvinnors och mäns behov i samhället och i den fysiska miljön. Vid en översyn av översiktsplanen skulle jämställdhetsperspektivet kunna tydliggöras i översiktsplanen.

Boverket har tagit fram en ny rapport ”Att bygga för en ökad jämställdhet – exempelsamling om jämställdhet i den byggda miljön” som kan utgöra inspiration kring hur en kommun kan planera för att bygga för ökad jämställdhet.

Mänskliga rättigheter och integration

I översiktsplanarbetet är det betydelsefullt med en bra planprocess, bl.a. med en bred representation i arbets- och styrgrupper. Det övergripande målet för integrationspolitiken är: lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla, oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Kultur

Den sociala dimensionen omfattar även kultur och kulturmiljö. Såväl internationellt som i Sveriges nationella strategi för hållbar utveckling lyfts tre dimensioner av hållbar utveckling fram; den miljömässiga, den sociala – inklusive den kulturella – och den

Datum

Dnr

2017-06-27

401-1665-2017

ekonomiska. T.ex. kan hushållning med bebyggelsearvet betraktas som en strategi för att bidra till en hållbar omställning av samhället och inte minst till klimatpolitiken.

En inkluderande stadsutveckling – vad som krävs för ett rättvist urbant liv – kräver en integration av ekonomiskt, socialt, politiskt och kulturellt jämlikhetstänkande.

Den kulturella dimensionen behöver integreras i samhällsutvecklingen för att hållbarhetsarbetet ska bli effektivt. Mer att läsa finns i Boverkets och Riksantikvarieämbetets rapporter ”Hållbar stadsutveckling” (Boverket, Riksantikvarieämbetet, m.fl.)

Bebyggelse

Bostadsbyggande

Utmaningar kopplat till bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet har fått ett ständigt ökande fokus, och bostadsbyggande fördes 2014 in i plan- och bygglagen som ett allmänt intresse. Ändringen innebär att det av översiktsplanen ska framgå hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Kravet bör ses i sammanhang med kommunernas skyldighet att besluta om riktlinjer för bostadsförsörjningen enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Även denna lag kompletterades 2014.

Länsstyrelsen har nyligen tagit fram den årliga bostadsmarknadsanalysen, som finns att ladda ner från webbplatsen¹².

Riktlinjer för planering och prövning av ny bebyggelse bör finnas i översiktsplanen, för att den ska kunna fungera som vägledande instrument för kommande detaljplanering och bygglov. Att översiktsplanen anger riktlinjer för lokalisering och utformning av bebyggelse på landsbygden är t.ex. viktigt inom riksintresseområden för kulturmiljö där detaljplan saknas.

Sammanhållen bebyggelse

Översiktsplanen kan innehålla en redovisning av kommunens syn på sammanhållen bebyggelse där omfattningen av bebyggelsen är sådan att bygglov ska krävas för åtgärder enligt 9 kap. 6§ PBL. På fastigheter inom och i direkt anslutning till sådana områden krävs bygglov för tillbyggnader, komplementbyggnader, mur och plank även om bebyggelsen ligger utanför detaljplanelagt område. I översiktsplanen kan även redovisas vad som är bygglovsbefriade åtgärder utanför detaljplanelagt område.

Attefallshus

Inom vissa områden får s.k. attefallshus inte byggas. Det gäller i områden som är av riksintresse för totalförsvaret och flygplatser och övnings- eller skjutfält, i särskilt värdefulla områden och i områden med utökad lovplikt. Bygglovsbefrielsen för attefallshus gäller inte inom bebyggelseområden som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Om ett område är av riksintresse för kulturmiljövården tyder det på att området är särskilt värdefullt. Översiktsplanen bör redovisa kommunens bedömning av vilka områden detta gäller. Mer information om regelverket kring attefallshus finns på Boverkets

¹² <http://www.lansstyrelsen.se/Sodermanland/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2017/Rapport%202017-5%20Bostads-rapport%202017.pdf>

Datum	Dnr
2017-06-27	401-1665-2017

webbplats.

Kulturmiljö

Nyköpings kommun saknar ett kommunövergripande kulturmiljöprogram, som beskriver hur värdefulla kulturmiljöer ska bevaras, användas och utvecklas. Länsstyrelsen erbjuder samfinansiering till kunskapsunderlag för kulturmiljö.

Inom kommunen finns nio byggnadsminnen som är skyddade enligt 3 kap. kulturmiljölagen och tre byggnadsminnen som är skyddade genom förordning för statliga byggnadsminnen. Vidare finns det 26 kyrkor med kyrkotomter och begravningsplatser som är skyddade enligt 4 kap. kulturmiljölagen. Den sörmländska skärgården är en väsentlig del av länets kulturmiljöprofil, men dess bebyggelse har hittills skyddats i mycket liten utsträckning. Översiktsplanen behöver också redovisa andra typer av miljöer, som t. ex. fångar in det moderna kulturarvet. Kulturmiljöernas värden behöver redovisas, i text och på karta, och översiktsplanerna behöver beskriva hur de kan bevaras, användas och utvecklas.

Det är angeläget att kulturhistoriskt värdefull bebyggelse skyddas genom områdesbestämmelser eller detaljplan. Områdesbestämmelser kan användas för att skydda och reglera områden med höga kulturvärden som inte omfattas av detaljplan.

Länsstyrelsen har tagit fram ett regionalt kulturmiljöprogram som finns tillgängligt på vår webbplats. Programmet kan användas som en vägledning för arbetet med kulturmiljöfrågor.

De bygglovbefriade åtgärder som infördes i plan- och bygglagen 2014 har medfört ett större behov av kulturmiljöunderlag och att stärka skyddet i detaljplaner för kulturvärden enligt en ny rapport från Riksantikvarieämbetet¹³.

Fornlämningar: Eftersom förekomsten av fornlämningar kan påverka en plans genomförbarhet är det lämpligt att klara ut fornlämningsförekomsten i ett inledande skede av planprocessen. Med kännedom om fornlämningarnas utbredning kan såväl ingreppen i fornlämningarna som kostnaderna för exploateringen minimeras. Om fornlämningsförekomsten inte har klarats ut i samband med ett plansamråd, tex genom en arkeologisk utredning, innebär detta att det inte är säkert att planen går att genomföra.

Eftersom det kan finnas fornlämningar straxt intill ett exploateringsområde och det till varje fornlämning hör ett fornlämningsområde (2 ka2 § KML), även kallat skyddsområde, kan utredningsområdet ibland bli något större än det markområde som ska exploateras.

Översiktsplanen bör informera om att samråd ska ske med Länsstyrelsen om en känd fornlämning finns inom 100 meter från planerad nybyggnad. För mindre åtgärder som t. ex. tillbyggnad, avloppsanläggning eller bergvärme ska samråd ske med Länsstyrelsen om en känd fornlämning finns inom 50 meter från det planerade markingreppet.

Kulturmiljölagen (1988:950) fick ny lydelse 1 januari 2014.

¹³ http://samla.raa.se/xmlui/bitstream/handle/raa/10799/Rapp2017_9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Datum

Dnr

2017-06-27

401-1665-2017

Regeringen har 2014 beslutat om nya nationella mål för kulturmiljöarbetet.

Natur och miljö

Naturvärden

I samtliga planer saknas data och underlag för vattenmiljöerna, såväl limniska som marina. Likaså saknas beskrivning av hur en förtätad bebyggelse och utveckling av turism och friluftsliv påverkar arter och habitat i de vikar och strandmiljöer som finns i och i anslutning till de strandnära orter där exploatering planeras. I de grunda vikarna finns ofta artrika makrofytsamhällen. Vikarna är även viktiga lek- och uppväxtmiljöer för fisk.

Buskhyttan: Marsviken är en av länets mest värdefulla vikar för fiskereproduktion och är en viktig lokal för fåglar. Exploatering och anläggning i anslutning till viken kan påverka dessa värden negativt, t. ex. VA-ledningar och VA-teknik. Ökad bebyggelse kan även ge ökad efterfrågan på bryggor och båtplatser, med ett framtida ökat önskemål om muddring av farled i viken.

FÖP Nyköping – Skavsta: Ett antal rödlistade och även fridlysta arter har hittats i utredningsområdena för bebyggelse, t. ex. område 5, 7, 9 och 10.

FÖP Sjösa – Vålarö: Ett antal nya rödlistade arter har hittats efter att planen antogs.

Grönstruktur

Översiktsplanen bör redogöra för kommunens överordnade grönstruktur. Grönstrukturen förväntas få en ökad betydelse i ett förändrat klimat då växtligheten (skog och träd) kan bidra till att begränsa effekterna av ökade temperaturer.

Länsstyrelsen i Södermanland har påbörjat arbetet med att ta fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur enligt regeringsuppdrag. Kommunerna är viktiga aktörer i detta arbete och i kommunens arbete med aktualisering av grönplan som underlag till översiktsplaneringen bör detta beaktas. Mer information finns på Naturvårdsverkets webbplats. Kontaktperson på länsstyrelsen är Karl Ingvarson, karl.ingvarson@lansstyrelsen.se

Skyddade områden och biotopskydd

Områden för vilka förhandlingar pågår om inrättande av skydd enligt 7 kapitlet miljöbalken bör beaktas vid en översyn av översiktsplanen. Det rör sig bland annat om naturreservat, biotopskyddsområden och naturminnen. Länsstyrelsens naturskyddsfunktion kan svara på frågor om aktuella reservatsbildningar m.m.

Artskydd

Det finns risk att bebyggelse och andra exploateringar kan skada skyddade arters livsmiljöer, särskilt om kännedom saknas om var de finns. Genom att redan i översiktsplaneskedet ha kännedom om sådana arters förekomst kan skador och problem vid detaljplanering förebyggas. Art Databanken har till uppgift att ta fram rödlistor, d.v.s. listor över hotade och missgynnade arter i Sverige. Uppgifter om förekomster av rödlistade arter framgår inte alltid av regionalt till-

Datum	Dnr
2017-06-27	401-1665-2017

gängligt underlagsmaterial. Kommunerna kan få behörighet till skyddsklassade artfynd i kommunen via en överenskommelse med Art Databanken/SLU (kontakt: Jan Edelsjö, e-post: jan.edelsjo@slu.se alternativt Marit Persson Rådén, e-post: marit.persson@slu.se).

För att söka efter artfynd finns vid sidan av Artportalen (www.artportalen.se) även Analysportalen. Det är en webbtjänst från Svenska Lifewatch (SLU) som förutom Artportalen omfattar fler datakällor med artfynd, t.ex. fynd från Observationsdatabasen, Riksmuseet, Elfiskeregistret med flera.

Skyddsvärda träd

Skyddsvärda träd, ofta äldre grova lövträd t.ex. ek och ask är viktiga för den biologiska mångfalden i landskapet och bör i största möjliga mån bevaras. Information om var de växer finns i de nyligen genomförda inventeringarna av skyddsvärda träd (fristående träd och alléer). Resultaten finns inlagda på kartor som kan hämtas på Länsstyrelsens webbplats.

Dricksvattenförsörjning

I översiktsplanen för kommunen saknas en värdering av kommunens dricksvattenförsörjning och riskhantering för att säkerställa för kommunen viktiga dricksvattenresurser. Detta behöver utvecklas i en översyn av planen.

Jord- och skogsbruk

Jordbruksverkets har i en rapport 2013¹⁴ lämnat ett underlag för perspektiv på frågan om bevarande av jordbruksmark. Det pågår även utredningar kring ändring av lagstiftning för att stärka skyddet av jordbruksmark.

För att miljöbalkens 3 kap 4 § ska kunna tillämpas behöver kommunen i tidigt skede peka ut sådan jordbruksmark som kan behöva tas i anspråk och se över alternativa lokaliseringar som innebär mindre skada på det allmänna intresset för jordbruk.

Jordbruksverket har nu tagit fram en vägledning för hur kommuner kan arbeta i tre steg,

1. Jordbruksmarkens värden
2. Kommunens möjligheter att bevara och utveckla jordbruksmarkens värden
3. Ett verktyg för att kommunens arbete med jordbruksmarkens värden.

Dessa tre skrifter och annat kunskapsunderlag finns på Jordbruksverkets webbplats¹⁵.

Havsplanering

Södermanland berörs av havsplanen för Östersjöns havsplaneområde som Havs- och vattenmyndigheten nu tar fram. Samråd om ett förslag kommer enligt tidplanen att ske vinter/vår 2018. Eftersom havsplanen kommer att omfatta kustområdet från 1 nautisk mil utanför baslinjen kommer den statliga planeringen av havet omfatta vattenområde som hör till Nyköpings kommun, och det

¹⁴ Jordbruksverket, Rapport 2013:35

¹⁵ <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/miljoklimat/ettriktodlingslandskap/sejordbruksmarkensvar-den.4.466f6a9c14e2f0659bbc544.html>

Datum

Dnr

2017-06-27

401-1665-2017

är därför viktigt att kommunen i en eventuell översyn av översiktsplanen tar ställning till vattenanvändningen.

Fiske och vattenbruk

I arbetet med översiktsplanen är det viktigt att hänsyn tas till utvecklingen och främjandet av fritidsfisket och i förekommande fall yrkesfisket och att långsiktigt bevara sjöar och vattendrag av god kvalitet med artrika och livskraftiga fiskbestånd. I kommunens översiktsplanering kan även förutsättningar och potential för framtida landbaserat vattenbruk kartläggas.

Miljömål

Vid framtagande av ny översiktsplan bör relevanta miljö kvalitetsmål ingå som planeringsförutsättningar för planens utformning, samtidigt som planens inverkan på möjligheten att nå de olika miljö kvalitetsmålen framgår av miljökonsekvensbeskrivningen.

Regional miljömålsbedömning

Länsstyrelsen gör varje år en sammanställning av möjligheterna att nå de nationella miljö kvalitetsmålen i länet. Tolv miljö kvalitetsmål bedöms på regionalnivå, övriga bedöms nationellt. För alla miljö kvalitetsmål görs en beskrivning av utvecklingen i miljön och miljöarbetet i länet. Den senaste miljö målsuppföljningen kan hämtas på Länsstyrelsens webbplats.

Klimat- och energi

Klimat- och energistrategi för länet har tagits fram i samverkan med länets kommuner. Strategin kan laddas ner från Länsstyrelsens webbsida.

Regional utveckling

Mål och inriktning för den regionala tillväxtpolitiken är att hela Sveriges utvecklingskraft, hållbara tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara. Det finns en ny nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020. Strategin ersätter den tidigare strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013 (som vi tidigare hänvisat till i vår sammanfattande redogörelse från 2013). Vidare finns bl.a. regeringens nyindustrialiseringsstrategi att utgå ifrån vid översiktsplaneringen.

Sörmlandsstrategin 2020

Regionförbundet i Sörmland arbetar med översyn av det regionala utvecklingsprogrammet Sörmlandsstrategin 2020. Strategin och dess underlag är ett viktigt underlag att förhålla sig till i arbetet med en ny översiktsplan.

Infrastruktur

Länsplan för transportinfrastruktur

Regionförbundet Sörmland har ansvaret för den regionala infrastrukturplaneringen och att samordna frågorna med länets kommuner. Arbetet pågår med att ta fram en ny länsplan för åren 2018-2029.

Datum

Dnr

2017-06-27

401-1665-2017

Ostlänken

Planeringsläget för Ostlänken behöver beaktas vid översyn av översiktsplanen och fördjupningen för Nyköpings tätort – Skavsta.

Informationsteknologi

Vikten av att inkludera informationsteknologi i samhällsplaneringen har stärkts genom de lagändringar som infördes i Plan- och bygglagen 2011. Regeringen har beslutat om en digital agenda och föreslagit ett nytt mål för IT-politiken, Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringsens möjligheter. Regional bredbandsstrategi för länet beslutades 2015.

Avfallshantering

Avfallshantering fördes 2011 in i plan- och bygglagen som ett allmänt intresse. Avfall Sverige har 2013 tagit fram rapporten ”Avfall i fysisk planering med fokus på översiktlig planering” som ger vägledning i hur avfallsfrågor kan hanteras i den översiktliga planeringen.

Näringsliv och arbetsmarknad

Tillväxtverket och Boverket har under 2013-2015 genomfört ett program med syfte att stärka sambandet mellan näringslivsutveckling och fysisk planering. I framtida översiktsplanering är detta perspektiv något som skulle kunna ingå.

Övrigt

Hämta och tillhandahålla geodata

Länsstyrelsernas webbplats för GIS-tjänster har adress; www.gis.lst.se, här finns samtliga ingångar till karttjänster, WMS-tjänster och geodata för nedladdning. De nationella planeringsunderlag som distribueras finns under nationella geodata och de regionala under länsvisa geodata. Därför behöver ni gå in på båda rubrikerna för att hämta hem allt material från oss som tillgängliggjorts offentligt.

Kontakta gärna vår GIS-samordnare Jon Wiggh för hjälp med tillhandahållandet av våra geodata och diskussion kring hur ni kommer att tillhandahålla er översiktsplans geografiska underlag samt mark- och vattenanvändningskartor m.m. Boverket har en karttjänst där samtliga riksintressen finns samlade.

Boverkets förslag till översiktsplanemodell

I Boverkets regi pågår ett projekt för att arbeta fram en ÖP-modell. Modellen är tänkt att fungera som ett stöd till kommunerna när översiktsplaner ska utformas, framförallt när det gäller vilka begrepp som är lämpliga att använda i text och kartor. Målet är att modellen så småningom ska bearbetas till allmänna råd och därmed bli en form av ÖP-standard. Information om förslaget finns på Boverkets PBL kunskapsbank.

REDOVISNING

16(16
)

Datum

Dnr

2017-06-27

401-1665-2017

Om redovisningen

Beslut om denna redovisning har tagits av samhällsbyggnadschef Åke Johansson med länsarkitekt Torbjörg Sekse som föredragande.

I handläggningen av ärendet har följande deltagit; Anna Nydahl och Irene Karlsson Elfgren (vattenfrågor), Per Flodin, Bo Westman och Karin Wikström (naturvård), Ebba Gillbrand och Agneta Scharp (kulturmiljö) samt Patrik Holmer (förorenad mark).

Åke Johansson

Torbjörg Sekse